

1906
19 Mei 1954

GOUVERNEMENT VAN NIEUW-GUINEA

CH. 7.

Mr. Binze

12 Mei 1954.

No. : 1753/VERTROUWELIJK
 Bijlagen : 1 (sén).-
 Onderwerp : Bestuursbeleid.

Hollandia,

A A N :

Alle Residenten.	
ha 2963	19/5 54
4013	Dep 21/6.54.

*19 Mei 1954
 023
 946
 [Signature]*

Bij schrijven van 28 Januari 1952 No. I/GB/7/577 verzocht de Directeur van Binnenlands Bestuur en Justitie de Residenten om de onder hen dienende onderafdelingscheefs op te dragen zich te beraden op de t.g.t. te rapporteren over een hen daarbij aangeboden memorandum van het toenmalig Hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken van 25 Januari 1952 No. 110/7.

Dit heeft geresulteerd in de indiening van een aantal nota's van diverse bestuursambtenaren, onder welke ik de meest aantrekkelijke acht die van de heer Sollewijn Gelpke over Pak-Fak, waarvan inzonderheid de eerste zes punten veel bevatten, dat mij behartigenswaard voorkomt.

Van bijzonder belang daarin acht ik het pleidooi voor terughoudendheid in dwang en verbod, in het algemeen tegen een de grenzen van het noodzakelijke overschrijdende inmenging. De controleur gaf daarin uiting aan hetgeen duidelijk blijkt te leven onder alle bestuursambtenaren aan Noord- en Westkust. Die ter Zuidkust nemen - met uitzondering van de Resident Van der Goot - een ander standpunt in, waarop nog nader commentaar volgt.

Ik acht dit waardevol, omdat voor werkelijke vooruitgang, voor het realiseren van iets nieuws, nodig is, dat de bevolking dat nieuwe als het door haar zelf gewilde ziet. Het dient een verwerkelijking te zijn van eigen wensen. Al zal daarbij zachte dwang op een deel der mensen niet altijd ontbeerd kunnen worden, die dwang heeft - zolang het geen zaken betreft waar het gemene recht of het algemeen belang tot ingrijpen noopt - alleen dan zin, wanneer deze strekt tot het bereiken van doeleinden, welke door het groepsverband als geheel als begerenswaardig worden gezien.

Dit wil intussen niet zeggen, dat ik alles zou kunnen onderschrijven wat in dit verband naar voren is gebracht. Wanneer de controleur van Wasior tegenover de in dit opzicht nogal sterk afwijzende houding der Zending als eerste punt van bestuursbeleid stelt het levendig houden van de adat en daarmee verwante zaken, dan ben ik het daar bepaald niet mee eens. Men richt dan zijn beleid op een voltooid verleden. Tegenover dat verleden past alleen welwillendheid, voor zover althans het zich met normale opvattingen van recht en ethiek verdraagt.

Terwijl voor het overige goeddeels verwezen kan worden naar het Werkplan 1954 - 1956, vraagt de situatie in Zuid Nieuw-Guinea, inzonderheid die buiten het Mimika-gebied, om bijzondere aandacht, zowel om haar zeer bijzondere moeilijkheden als om de opvattingen,

OPGEBOGEN IN
DOSSIER G 11401

welke....

welke door de betrokken onderafdelingsbestuurders worden gehuldigd.

De moeilijkheden laten zich in het kort aldus samenvatten:
 een uiterst verspreid wonende bevolking, aan welke slechts bij kampongconcentratie onderwijs kan worden gegeven. Op vele plaatsen telkens weer mislukkende kampong-concentratie, hetzij wegens onwil, hetzij wegens verre afstand van tuinen. Daarnaast vaak feesten, die hetzij koppensnellen, hetzij verspreiding van venerische ziekten in de hand werken. Een bijzonder sterk geloof aan de werkzaamheid van boze magie en daar, waar de feesten op zichzelf geen kwaad kunnen, een relatie tussen die feesten en een economie van schelpengeld, die voor de ontwikkeling der bevolking geen enkele belofte inhoudt. Waar men in dit gebied ook komt, hier zit altijd van alles dwars.

Ik meen dit voorop te moeten stellen, omdat deze situatie aan de hier heersende voorliefde voor "Gemaszregel" niet vreemd is. Wanneer men hier iets bereiken wil, is het al heel moeilijk dat zonder enige dwang te doen.

Het centrum der moeilijkheden is ongetwijfeld de dorpsvorming. Het is buiten kijf, dat het ontstaan van grotere dorpen voor een voortgaande ontwikkeling van veel nut is. De sfeer in een groot dorp is levendiger en opgewekter dan in een klein. Maar men vergist zich waarschijnlijk, wanneer men meent, dat een groot dorp door samenvoeging tot leven kan worden gebracht.

Samenvoeging (min of meer gedwongen) kan natuurlijk er wel eens toe bijdragen barrières te doorbreken, maar meestal zal de vorming van grotere dorpen mislukken, omdat men beslist niet in groter verband kan of wil leven. Juist waar toverij een rol speelt, is er reden om daarvan uit te gaan. Waar vrees voor toverij heerst, wordt elk ieders vijand en vermijdt men elkander zoveel mogelijk. Men kan zelfs stellen, dat men niet elkanders vijand is, vanwege het geloof in die toverij, maar dat men in die toverij gelooft, omdat men elkander haat. Een sterk verbreid geloof in toverij is in ieder geval een indicatie, dat de hele mentaliteit der bevolking mis is. Men vertrouwt alleen de leden der eigen, kleine groep. Voegt men zulke groepen tot een groter geheel samen, dan is het eerste sterfgeval reden genoeg om althans een der groepen weer te laten vertrekken. Ik heb het gevoel, dat dit ongeveer de situatie aan de Moejoe is.

Nu kan men van hieruit twee kanten op. Men kan eruit concluderen, dat men schoolstichting dus niet gepaard moet laten gaan met stichting van een dorp in de gewone zin van het woord, maar de school moet zetten midden tussen vier tot zes op idealiter een kwartier afstand van dat centrum gelegen gehuchten, die op traditionele wijze in het bos gebouwd zijn. Dan voelt elke groep zich waarschijnlijk voldoende veilig tegenover de andere.

Men kan echter ook stellen, dat men juist een dorp moet hebben, omdat men daar door de onderlinge controle minder gelegenheid tot toverij heeft en meer mogelijkheid, die gedachtengang te doorbreken. In de agglome-

ratie van het dorp heeft bovendien de goeroe gelegenheid vat te krijgen op de mensen, wat hij bij die verspreide bewoning in veel mindere mate heeft.

Tot nu toe is deze laatste redenering gehuldigd. Zij heeft als onvermijdelijk complement dwang, terwijl het resultaat gering is, daar die dwang met wettige middelen moeilijk valt uit te oefenen. Men zou daarom kunnen overwegen het ondanks de daaraan verbonden bezwaren nog eens te proberen met de eerste methode waarbij men een ernstig verstoren van de leefwijze der bevolking vermijdt.

Intussen zal men moeten streven naar een radicalere oplossing. Die te vinden is het doel van het Moejoe-project, waarbij voor ogen staat een samenleving, waarin men door de innerlijke noodzaak van de samenlevingsvorm wel gedwongen is in groter verband bijeen te wonen.

Om dat te bereiken zal men er echter van de otsaf moeten, die een onoverkomelijk obstakel vormen voor de invoeging van de Moejoe-maatschappij in een modern economisch bestel. Voor alle verhoudingen in dit gebied is het gewenst, dat deze vorm van rijkdom zijn waarde zo spoedig mogelijk verliest.

De vijandschap, die het onderling verkeer der Moejoe-bewoners beperkt, speelt ook een rol in het leven der andere stammen van Zuid Nieuw-Guinea, zij het waarschijnlijk in mindere mate dan aan de Moejoe. Wanneer onder de stammen van kust en vlakte een uitgebreider vorm van dorpsleven mogelijk is, dan ligt dat wellicht hieraan, dat de worsteling om bezit van kostbaarheden hier geen of een veel mindere rol speelt en derhalve geen hebzucht de haat voedt.

Desondanks is ook hier het probleem der uithuizigheid drukkend. Men zal het nooit te boven komen, indien men niet de aan de Mappi gevolgde methode toepast van sago-planten dichtbij de kampong en toezie beide op dat aanplanten en op het sch onhouden van de dichtbij gelegen tuinen, zodat deze geen gevaar lopen door brand verwoest te worden. Het toezicht daarop is echter dermate moeilijk, dat ook dit noodzakelijk een dode letter blijft, zolang men niet beschikt over een groot corps van uitnemende bestuurs-assistenten.

Er zit aan deze zaak bovendien nog een andere kant. Met het oog op de scholen en op een zekere generale contrôle moge het gewenst zijn de bevolking in haar dorpen min of meer geconcentreerd te hebben, maar door daar alle energie op te richten consolideert men tevens de bestaande toestand en samenleving, terwijl men juist alles zou moeten doen voor de vorming van een nieuwe. Dit laatste zal daar in ieder geval nooit onder mogen lijden. Het gevaar daartoe is wel degelijk aanwezig, bijv. in de maatregelen, die men soms voorstaat, om uitzwerming der bevolking uit haar dorpen te voorkomen, zij het dat het in zulk een geval niet gaat om wegtrekkers naar de doesoens doch naar de stad.

Met deze dingen voor ogen lijkt het volgende aanvaardbaar, waarin voor zover de Moejoe betreft, mij tweeërlei richtlijn voorshands aanbevelenswaardig lijkt.

In de eerste plaats het opzetten van een ontwikkelingsplan, waartoe de heer Schoorl is vrijgemaakt. En in de tweede plaats, omdat zulk een ontwikkelingsplan zich niet zo spoedig realiseren laat, blijven streven naar kampong-concentratie op de voet als hiervoor aangegeven, met dien verstande, dat men zich daarbij van onwettige middelen onthoudt en zich beperkt tot toepassing van de bepalingen, welke in de Orde en Netheidskeur vervat zijn. Te eisen, dat de mensen elke avond of bepaalde avonden in de week in het dorp overnachten, betekent een ingrijpen in de vrijheid van het individu, dat zich niet verdraagt met de grondbeginselen onzer rechtsopvattingen. Men zal er zich toe moeten beperken te vorderen, dat de eenmaal gekozen of sedert nader overeengekomen woonplaats, voldoet aan de wettelijke voorschriften van orde en netheid. Het toezicht op de naleving daarvan zal niet alleen een zaak van energie mogen zijn, maar dient ook met beleid en maat te geschieden.

Met nadruk moge hier gesteld worden, dat ik voor schooldwang of leerplicht geen termen aanwezig acht. Zolang onderwijs in de eigen maatschappij geen functie heeft, is voor onderwijsdwang geen reden. Zo lang is het in de grond der zaak ook niet zo erg, wanneer een kind de school herhaaldelijk verzuimt. Het doet er dan maar wat langer over. Dit komt tegelijk tegemoet aan het verlangen der Missie langere tijd grip op de jeugd te houden, dan bij een 3-jarige cursus normaliter mogelijk is.

In het Mappi-gebied ligt dit alles anders. Hier kan van een ontwikkelingsplan voorlopig geen sprake zijn en daarom komt mij de ingeslagen weg, waarbij men rond de kampongs tuinen plant en schoon houdt, juist voor. Daaraan ware de hand te houden. Na te gaan ware in hoeverre en binnen welke grenzen dit als kampongdienst kan worden beschouwd en gevorderd.

De onderafdeling Zuid Nieuw-Guinea biedt wederom uitzonderlijke moeilijkheden. Men heeft hier te maken met een volk, dat zich tegenover de buitenstaanders gesloten heeft en, uiterlijk zich zover als onvermijdelijk is schikkend, innerlijk zich verzet en voortgaat het oude leven waar mogelijk te handhaven. Dit volk is op een doodlopend spoor. Waar geen bevolkingsgroep zo sterk te lijden heeft gehad onder overheidsingrijpen als deze, kan van verder geregeld bezwaarlijk verwacht worden, dat het haar op andere, meer uitzicht biedende banen leiden zal.

Dit volk daarom loslaten en de bemoeienis opgeven, biedt ook geen uitkomst, daar men te eniger tijd toch weer gedwongen zou zijn hierop terug te komen. Een dergelijk voorbeeld van onstandvasbigheid van de zijde der Overheid levert nooit iets op.

Men kan het te minder doen, omdat de huidige ontwikkelingsplannen van Zuid Nieuw-Guinea deze mensen spoedig aan nieuwe mogelijkheden zullen confronteren.

Wanneer zij van die mogelijkheden gebruik zouden willen maken, zullen zij daarvoor toch een vorm moeten hebben. Er moet iets zijn, waarin voor hen, ook in hun privé-leven en omstandigheden, het nieuwe eigen, waardeerbare gestalte krijgt. Terugkeer tot ongebondenheid en primitiviteit helpt hun daartoe niet. Wel kan de mogelijkheid van bezit van huis en goed, van kleding, van een fiets e.d. ertoe bijdragen in het meedoen aan het nieuwe iets te zien en in zulk een ook voor henzelf verwerfbaar bezit één van de vormen te vinden, die zulk een nieuwe levensinhoud gestalte geeft.

Nu is dit ongetwijfeld maar één der facetten van het geheel. Als zodanig is het echter belangrijk genoeg om te erkennen, dat de aandrang van de Missie op bouw van betere huizen bepaald niet ongefundeerd is. Zij wil die huizen alleen op een verkeerde plaats bouwen, namelijk achter de strandwal in plaats van erop. Achter de strandwal betekent alleen meer malaria en schreeuwende overlast van muggen in de natte tijd. Het schrijven van de onderafdelingschef van Merauke gevraagd bij het tot U gericht Memo van de Resident van Zuid Nieuw-Guinea van 23 December a.p. No. VII/3987 laat daaromtrent geen twijfel. Men moet de mensen dan ook niet op een andere plaats dan de voorste strandwal laten wonen. Daar is wind, daar zijn de muskieten minder talrijk en daar zorgt het stuivende zand voor een ongeïnfecteerde bodem.

De grote moeilijkheid is, dat men er tot nu toe niet in geslaagd is de mensen op die plaats bruikbare huizen te laten bouwen. Toch deel ik het pessimisme van de onderafdelingschef, volgens wien de huizen jaarlijks vernieuwd zouden moeten worden, niet. Het lukt de Poe-anim ook wel er meer permanente huizen van voldoende stevige constructie te bouwen.

Een oplossing moet te vinden zijn in de bouw van huizen op palen, waardoor het zand onderdoor kan stuiven. Men moet dan alleen afzien van huizen, die ordelijk met het front (de open voorgalerij) naar de straat gekeerd staan en accepteren, dat zij alle de voorzijde, de brede galerij, opzij hebben, zoals aangegeven in bijgaande schets. Alleen het 1 M brede zijgalerijtje kan al naar gelang de plaats van het huis aan de dorpsstraat worden aangebracht aan de zee- of aan de landzijde.

Ik stel mij voor, dat zulk een huis kan worden uitgevoerd in rond of bekapt hout met gaba-gaba wanden. Zo nodig voert men de wand aan de windzijde dubbel uit, terwijl om het huis de nodige stevigheid te geven een stelsel van schoren valt te ontwerpen, dat in staat is de druk van de wind op te vangen. Men moet echter afzien van atap-daken. Er zal beslist een aluminium of eterniet-dak op moeten, wat vrij kostbaar is. Uit haar rijke klappervoorraden kan de bevolking dit echter, zo zij wil, wel betalen.

Dit brengt mij terug tot een oud plan. Het spreekt vanzelf, dat men deze behuizing niet zo maar kan doorvoeren. Men moet het eerst op één plaats proberen. Destijds gingen de gedachten uit naar Noh-otiv. Mogelijk, dat nu een andere plaats de voorkeur zou verdienen. Op die plaats zou men moeten trachten de jongere mannen te activeren, enerzijds tot copra-fabricage uit de bestaande tuinen, anderzijds tot

aanleg van nieuwe klappertuinen door elk bijv. één hectare te laten beplanten binnen een aaneengesloten complex en de zorg voor het onderhoud op te dragen aan een coöperatie, die later ook de copra-productie ter hand neemt en zich daarbij speciaal occupeert met dat complex. Dit laatste, om op de duur een bedrijfsmatige opzet te kunnen krijgen.

Ik stel mij voor, dat men kans heeft vat op deze mensen te krijgen, indien dit eerst maar op één plaats gelukt. Ik zou er ook geen bezwaar tegen hebben om daar enkele huizen van het nieuwe type in voorschot te bouwen. Men zal echter zeker moeten zijn, dat men over de mensen beschikt, die hierbij leiding kunnen geven en daarom is een plaats dichtbij Merauke het meest aangewezen. Wil het geen lapwerk worden, dan zal men daar alle aandacht aan moeten besteden.

Daarnaast dient men het oog gevestigd te houden op de mogelijkheden, die rijstbedrijven in de toekomst bieden kunnen. Daarover plannen te maken heeft echter nog een paar jaar de tijd.

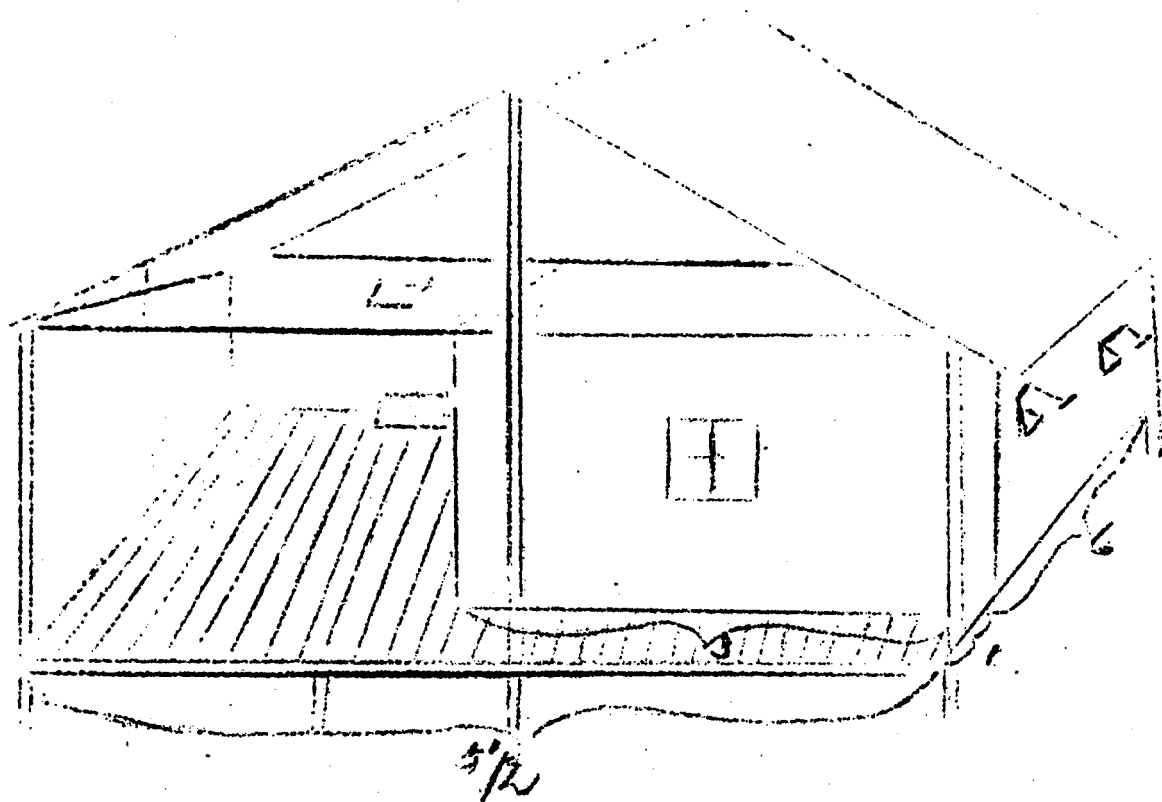
Wat de overige punten aangaat, waarop ingrijpen in het volksleven bepleit wordt, kan ik kort zijn. Voor een deel liggen die in het vlak van de bemoeienis met dansen en feesten, waarover correspondentie gaande is.

Ik wil hier alleen nog een opmerking maken over de verhouding tussen Bestuur en Missie. Dat de Missie haar activiteiten zou moeten subsumeren aan de goedkeuring en supervisie van het Bestuur, gelijk de heer Nieland stelt, is natuurlijk onjuist. Men moet trachten naar coördinatie, welke echter alleen met vrijwillige medewerking van de Missie is te verkrijgen. Mislukt dit, dan mag dat nog geen reden zijn de uitvoering van bestaande plannen daarvan afhankelijk te maken. Van het meeste belang is, dat men telkens weer duidelijk stelt, waar de grenzen van bestuursmacht liggen en de pressie tot bijeenwonen in dorpen en tot ordelijk samenleven bepaalt tot strafrechtelijk ingrijpen, waar bepalingen zijn overtreden. Die dient men echter wel toe te passen, want de wijze, waarop men woont, is thans aan de Zuidkust ver beneden peil.

De Gouverneur van Nieuw-Guinea,

J. VAN BAAL.

D. S. Z.
c.c. D.B.Z.
D.C.Z.
D.G.Z.
D.L.V.
H.K.B.Z.
ASS.RES. Eibrink Jansen
— Mail appns.

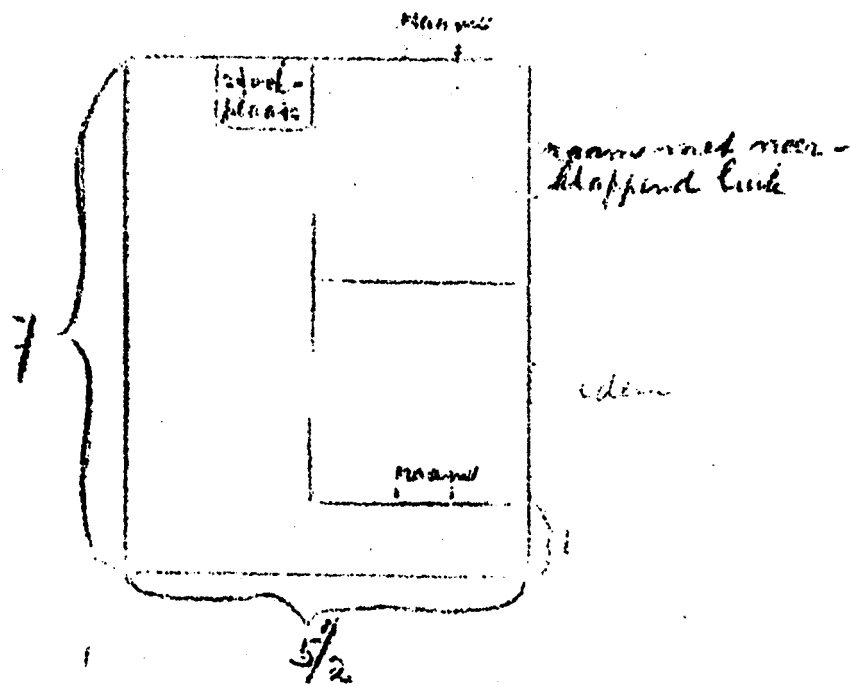

N.W.

11.11.11

wind L

7.0

OPGEBORGEN IN
DOSSIER G 1190c